

Vervolgonderzoek Tarieven in Zaanstad

april 2009

Rekenkamer Zaanstad

R Z

Vervolgonderzoek Tarieven in Zaanstad

april 2009

Voorwoord

Hierbij heb ik het genoegen u ons vervolgonderzoek naar de gemeentetarieven in Zaanstad, in het bijzonder de tarieven voor bouwvergunningen, te mogen aanbieden. Dit onderzoek is een vervolg op het in juli 2007 gepubliceerde onderzoek *Tarieven in Zaanstad*. In dat onderzoek heeft de rekenkamer in totaal 7 aanbevelingen gedaan aan het college van B&W. Ongeveer anderhalf jaar na publicatie onderzocht de rekenkamer hoe het college uitvoering heeft gegeven aan de aanbevelingen uit ons onderzoek. In dit rapport presenteren wij onze bevindingen en conclusies.

Tarieven die gemeenten de burger en ondernemer in rekening brengen zijn een veel besproken onderwerp in gemeenteraden en daarbuiten. Waarop is de hoogte van die tarieven bepaald en waarom betalen burgers en ondernemers voor gelijksoortige dienstverlening in de ene gemeente meer dan in de andere gemeente? Vragen als deze hebben ook in de afgelopen periode de gemoederen bezig gehouden. Ook vonden weer enige rechterlijke uitspraken plaats over de rechtmatigheid van de hoogte van leges, waarbij onder andere de gemeente Zaanstad was betrokken. Met dit vervolgonderzoek willen wij de gemeenteraad ondersteunen in het beoordelen van de hoogte van de tarieven en de wijze van kostentoekening en informeren over de voortgang van de maatregelen die naar aanleiding van ons eerste onderzoek zijn aangekondigd.

Voor dit rapport heeft de rekenkamer een beroep gedaan op het college en het ambtelijk apparaat van de gemeente Zaanstad, in het bijzonder de dienst Publiek. De rekenkamer dankt allen die een bijdrage hebben geleverd aan dit onderzoek.

Het onderzoeksteam bestond uit: mevrouw drs. D. van der Wiel en de heer drs. J. van Leuken (projectleider).

dr. V.L. Eiff
directeur Rekenkamer Zaanstad

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	7
1 Inleiding	13
2 Rapport <i>Tarieven in Zaanstad</i>	15
2.1 Conclusies rapport 2007	15
2.2 Aanbevelingen rapport	18
2.3 Bestuurlijke reactie	20
2.4 Nawoord rekenkamer	22
3 Behandeling rapport in gemeenteraad	25
3.1 Behandeling gemeenteraad	25
3.2 Conclusie	26
4 Stand van zaken per aanbeveling	27
4.1 Aanbevelingen	27
4.2 Conclusie	37
5 Bestuurlijke reactie en nawoord	41
5.1 Reactie college van B&W	41
5.2 Nawoord rekenkamer	41
Bijlage 1 Informatie	43

Samenvatting

Op 4 juli 2007 publiceerde de Rekenkamer Zaanstad het rapport *Tarieven in Zaanstad*. Daarin deed de rekenkamer in totaal 7 aanbevelingen gericht op verbeteringen in het functioneren van de gemeente.

In het onderzoek van juli 2007 heeft de rekenkamer de tarieven van de gemeente Zaanstad vergeleken met die van de Amsterdamse stadsdelen en met de tarieven van andere gemeenten. De rekenkamer concludeerde dat de tarieven voor bouwvergunningen in Zaanstad aan de hoge kant zijn. De overige tarieven zijn over het geheel gezien juist aan de lage kant.

Ongeveer anderhalf jaar na de publicatie van het rapport onderzocht de rekenkamer hoe het college van B&W en de gemeenteraad van Zaanstad uitvoering hebben gegeven aan de aanbevelingen uit het rapport van 2007. In dit vervolgonderzoek presenteren wij onze bevindingen.

Conclusies in 2007

Verschillen in tarieven

De rekenkamer concludeerde in 2007 dat de tarieven voor bouwvergunningen in Zaanstad hoog zijn. Voor een vergunning voor een dakkapel moet in Zaanstad 75% meer betaald worden dan gemiddeld in Amsterdamse stadsdelen en 84% meer dan gemiddeld in 40 gemeenten, die door de Vereniging Eigen Huis zijn onderzocht. De tarieven voor reguliere bouwvergunningen zijn in Zaanstad ongeveer 20% hoger dan in de genoemde gemeenten.

Andere tarieven voor vergunningen, zoals die voor ligplaatsen, winkeluitstallingen, evenementen en de markten zijn juist uitgesproken laag.

Kostendekkendheid

De totale kostendekkendheid van alle tarieven in de legesverordening was in de periode 2004-2006 79%. Als echter onderscheid wordt gemaakt tussen de tarieven voor bouwvergunningen en andere tarieven, dan treedt een groot verschil op. De kostendekkendheid van de tarieven voor bouwvergunningen was namelijk 134%: de gemeente hield hier dus geld aan over. De kostendekkendheid van de overige tarieven was slechts 35%. De gemeente Zaanstad maakt gebruik van de mogelijkheid van kruissubsidiëring tussen de onderdelen van de verordening; iets waartoe zij wettelijk gezien de bevoegdheid heeft. De rekenkamer was van mening dat Zaanstad hiermee risico's loopt, vanwege landelijke richtlijnen over kostendekkendheid van bouwvergunningen en rechterlijke uitspraken op dit gebied. Voorts kwam de rekenkamer tot de conclusie dat de tarieven voor bouwvergunningen omlaag kunnen en die voor enige andere vergunningen omhoog.

Doelmatigheid verlening van bouwvergunningen

De rekenkamer kwam tot de conclusie dat de kosten van het bouwvergunningenproces in de gemeente Zaanstad lager waren dan die van de stadsdelen van Amsterdam. Gezien het relatief grote aantal vergunningen voor kleine bouwprojecten in de gemeente Zaanstad waren lagere kosten echter te verwachten (gemiddelde bouwsom per vergunning Zaanstad: € 554.000; Amsterdamse stadsdelen: € 734.000). Daarnaast constateerde de rekenkamer dat Zaanstad niet alle kosten, zoals bestuurskosten, doorberekende aan het bouwvergunningenproces.

De productiviteit, uitgedrukt in het aantal verleende vergunningen per fte, was in Zaanstad ongeveer gelijk aan die bij de Amsterdamse stadsdelen. Hiermee leek Zaanstad doelmatig wat betreft de productiviteit, maar omdat in Zaanstad de gemiddelde bouwsom per vergunning lager is dan die van de Amsterdamse stadsdelen had een hogere productiviteit verwacht mogen worden. Dat betekent dat de gemeente Zaanstad de doelmatigheid van de productiviteit nog kan verbeteren. In de kwaliteit van dienstverlening heeft de rekenkamer geen bijzondere omstandigheden gevonden die een relatief lage doelmatigheid in termen van productiviteit rechtvaardigen.

Aanbevelingen en bestuurlijke reactie in 2007

Op grond van deze conclusies formuleerde de rekenkamer in het rapport van juli 2007 7 aanbevelingen voor de verbetering van het functioneren van de gemeente.

Het college van B&W nam in zijn bestuurlijke reactie 6 van de 7 aanbevelingen over.

Bevindingen vervolgonderzoek 2009

Na publicatie van het rapport is het twee maal bediscussieerd in het Zaanstad Beraad in augustus en september 2007. Door de gemeenteraad van Zaanstad is op 27 september 2007 een besluit genomen over het rapport. Mede op grond van het rapport zijn door de gemeente de kostenmodellen legesverordening 2008 en 2009-2012 vastgesteld.

In dit vervolgonderzoek is onderzocht in hoeverre de aanbevelingen uit het rapport van 2007 zijn uitgevoerd. Samenvattend komt de rekenkamer hierover tot de volgende conclusies.

Tabel S.1 Conclusies uitvoering aanbevelingen

Aanbeveling	Oordeel rekenkamer
1. Onderbouwing kosten tarieven	Uitgevoerd
2. Sturing en beheersing bouwvergunningenproces	Grotendeels uitgevoerd
3. Zicht op kwaliteit dienstverlening	Grotendeels uitgevoerd
4. Kostendekkendheid	Uitgevoerd
5. Hoogte van de tarieven	Uitgevoerd
6. Egalisatievoorziening	Aangehouden
7. Besluit begroting en verantwoording	Uitgevoerd

De rekenkamer concludeert dat 4 van de 7 aanbevelingen zijn uitgevoerd en 2 aanbevelingen grotendeels zijn uitgevoerd. De aanbeveling over de invoering van de egalisatievoorziening is door de gemeenteraad aangehouden tot de besluitvorming over de invoering van de omgevingsvergunning.

De bevindingen van de rekenkamer worden hier op hoofdlijnen samengevat:

1. Onderbouwing kosten tarieven

Voor 2008 is een kostenmodel voor de legesverordening vastgesteld, waarmee in 2008 is 'proefgedraaid'. Op grond hiervan is besloten een aantal tarieven te verhogen. Voor 2009 is een kostenmodel legesverordening vastgesteld met een overzicht van de kosten en opbrengsten naar kostendragers en met de verwachte kostendekkendheid per legesgroep. De rekenkamer constateert dat de voor 2008 en 2009 geraamde kosten voor het bouwvergunningproces respectievelijk ongeveer € 1 miljoen en € 2 miljoen hoger uitkomen dan in de periode 2004-2006. De rekenkamer constateert dat de indirecte kosten niet meer worden verdeeld via vaste verdeelsleutels, maar via een verdeling van daadwerkelijk gemaakte indirecte kosten over kostendragers. Door de vergelijking van de tarieven van Zaanstad met die van een aantal omliggende gemeenten is de redelijkheid van de hoogte van de tarieven onderbouwd. Daarnaast is er door het opstellen van het kostenmodel een nadere onderbouwing gekomen van de kosten en de hoogte van de tarieven.

2. Sturing en beheersing bouwvergunningenproces

De gemeente heeft inmiddels procesbeschrijvingen vastgesteld voor het bouwvergunningproces. Ook controleren medewerkers maandelijks dossiers van bouwvergunningen. Hiervoor is een dossiercontrolelijst opgesteld. Uitkomsten uit de controles worden besproken in het teamoverleg. De koppeling van systemen, die respectievelijk de leges berekenen en de facturen opmaken, is niet op korte termijn haalbaar.

De rekenkamer concludeert dat de aanbeveling grotendeels is uitgevoerd. Er blijft veel aandacht nodig voor aspecten van doelmatigheid van de uitvoering van het bouwvergunningenproces, gezien de relatief hoge kosten en relatief lage productie (afgifte vergunningen).

3. Zicht op kwaliteit dienstverlening

De gemeente heeft geen onderzoek gedaan naar de door aanvragers ervaren effecten van een haalbaarheidsonderzoek. Wel heeft de gemeente onderzoek gedaan naar de kosten van haalbaarheidsonderzoeken. Mede op grond hiervan is besloten om met ingang van 2009 € 150 te vragen als bijdrage voor het haalbaarheidsonderzoek. Ondanks de bijdrage staan de totale kosten niet in verhouding tot de opbrengsten. Voor het opstellen van het kostenmodel 2010 is door de gemeente daarom aanvullend onderzoek gepland naar haalbaarheidsonderzoeken.

De beschikbare informatie over ingediende legesbezwaren is door de gemeente in de afgelopen periode benut voor het verbeteren van de informatievoorziening aan de aanvragers en voor doorvoering van wijzigingen in het proces van facturering. Er is een

legesfolder ontwikkeld. Het aantal ingediende legesbezwaren is verder gedaald, maar het aantal ingediende overige bezwaren blijft ongeveer gelijk.

De gemeente bewaakt de lengte van doorlooptijden van het verlenen van bouwvergunningen door toe te zien op de zogenaamde fatale termijnen. Als controle-instrument hanteert de gemeente een lijst van vergunningen die langer dan 7 maanden in behandeling zijn. Deze lijst is in de afgelopen periode verminderd. Het aantal van rechtswege verleende vergunningen is zeer beperkt.

De gemeente weigert veel bouwvergunningen op grond van het bestemmingsplan. Naar de mening van de rekenkamer zou weigeren van een vergunning op grond van het bestemmingsplan aan een aanvrager, die eerder een haalbaarheidsonderzoek heeft laten doen, weinig dienen voor te komen. Het blijft volgens de rekenkamer wenselijk om meer zicht te krijgen op de door aanvragers ervaren effecten van haalbaarheidsonderzoek en de gevolgen hiervan voor het al dan niet indienen van vergunningen.

4. Kostendekking

In de notitie voor het besluit over het kostenmodel 2009-2012 onderbouwt de gemeente waarom de kostendekking tussen de legesgroepen verschilt. Tevens wordt hierbij een onderbouwing van de hoogte van de tarieven gegeven. Voor 2009 gaat de gemeente voor het onderdeel bouwvergunningen uit van een kostendekking van 93%. Voor de overige legesgroepen samen wordt een kostendekking van 49,5% geraamd. Ten opzichte van de situatie in de periode 2004-2006, waarvoor de rekenkamer een kostendekking van 134% voor bouwvergunningen en van 35% voor de overige vergunningen vaststelde, zijn de verschillen dus aanzienlijk verminderd.

5. Hoogte van de tarieven

Bij de vaststelling van het kostenmodel 2009-2012 is door de gemeenteraad besloten een aantal tarieven bij te stellen. Verhoogd zijn de tarieven voor vergunningen op grond van de APV, voor de bouwvergunningen 1ste en 2de fase, voor het uittreksel GBA en voor huwelijken. Voor het haalbaarheidsonderzoek bouwvergunningen - dat voorheen gratis was - is een tarief ingevoerd. Enige andere tarieven voor bouwvergunningen zijn aangepast.

De gemeenteraad heeft expliciet vastgesteld dat de tarieven voor zakelijke vergunningen (Drank- en Horecawet, horeca-exploitatie en kansspelen) en die voor het Gemeente-archief niet worden verhoogd, ondanks de lage kostendekking van de desbetreffende legesgroepen.

6. Egalisatievoorziening

De gemeenteraad heeft bij de bespreking van het rekenkamerrapport op 27 september 2007 besloten om de discussie over het instellen van een egalisatievoorziening voor de bouwleges te betrekken bij de invoering van de omgevingsvergunning.

7. Besluit begroting en verantwoording

In de begrotingen van 2008 en 2009 en de rekening van 2007 is de omvang van de lokale lastendruk opgenomen.

Aandachtspunt

In het rapport *Tarieven in Zaanstad* constateerde de rekenkamer dat de productiviteit van het bouwvergunningenproces in de gemeente Zaanstad lager is dan gezien de samenstelling van de bouwvergunningen (en aanvragen) mocht worden verwacht. De rekenkamer constateerde dat de kosten van het bouwvergunningproces relatief laag bleken, maar dat de gemeente niet alle indirecte kosten op een goede manier aan producten had toegerekend. Door de invoering van de kostenmodellen is de toerekening van deze kosten inmiddels verbeterd. Mede daardoor zijn de kosten voor het bouwvergunningenproces aanmerkelijk verhoogd, waardoor niet langer sprake is van relatief lage, maar van relatief hoge kosten.

De rekenkamer meent dat er veel aandacht nodig blijft voor aspecten van doelmatigheid van de uitvoering van het bouwvergunningenproces, gezien de relatief hoge kosten en de relatief lage productie. De verbeterde kostendekking van de tarieven, de verbeterde onderbouwing daarvan en de kwaliteit van de dienstverlening moeten hierbij worden betrokken. Het aantal ingediende overige bezwaren blijft, ondanks de haalbaarheidsonderzoeken, onveranderd hoog. Beide bevindingen roepen vragen op over de effectiviteit van de haalbaarheidsonderzoeken en over hoe aanvragers de haalbaarheidsonderzoeken ervaren. De rekenkamer gaat er vanuit dat dit aspect meegenomen wordt in het aanvullend onderzoek naar de haalbaarheidsonderzoeken dat de gemeente heeft aangekondigd bij de voorbereiding van het kostenmodel 2010.

Bestuurlijke reactie en nawoord vervolgonderzoek

De rekenkamer ontving van het college van B&W een bestuurlijke reactie op het rapport, waarin het college zijn tevredenheid uitspreekt over de wijze waarop het rapport tot stand is gekomen. Verder constateert het college dat de meeste aanbevelingen, die de rekenkamer heeft gedaan, door het college zijn uitgevoerd. Het college waardeert de opmerkingen en de inzet van de rekenkamer bij dit onderwerp.

1 Inleiding

De rekenkamer heeft het rapport *Tarieven in Zaanstad* op 4 juli 2007 aan de gemeenteraad in Zaanstad gepresenteerd. Op 5 juli 2007 is het rapport openbaar gemaakt. Het rapport bevatte in totaal 7 aanbevelingen gericht op verbeteringen in het functioneren van de gemeente.

De rekenkamer wil de gemeenteraad informeren over de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders uitvoering heeft gegeven aan de aanbevelingen in rapporten van de rekenkamer. Daarom onderzoekt de rekenkamer in de regel circa één à twee jaar na publicatie de wijze waarop deze aanbevelingen zijn opgepakt binnen de gemeente.

In dit vervolgonderzoek staan de volgende vragen centraal:

1. Tot welk resultaat heeft de behandeling van het rapport *Tarieven in Zaanstad* in de gemeenteraad geleid?
2. In welke mate hebben het college van B&W en de gemeenteraad uitvoering gegeven aan de aanbevelingen van de rekenkamer?

De rekenkamer is nagegaan hoe het staat met de uitvoering van deze aanbevelingen. De rekenkamer heeft haar oordeel over de wijze waarop en de mate waarin uitvoering is gegeven aan de aanbevelingen gebaseerd op:

- De ambtelijke schriftelijke reactie op de vraag van de rekenkamer naar de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de aanbevelingen in het rapport.
- De documenten die zijn verschenen na publicatie van het rapport *Tarieven in Zaanstad* en waaruit volgens de gemeente blijkt op welke wijze de aanbevelingen ter hand zijn genomen (zie bijlage 1 voor geraadpleegde documenten).
- Toelichtende gesprekken met de verantwoordelijk ambtenaren van de Dienst Publiek.
- De jaarrekeningen en jaarverslagen 2007 van de gemeente.

Deze rapportage start in hoofdstuk 2 met een samenvatting van het rapport van de rekenkamer van juli 2007 en de reactie van het college van B&W daarop.

Vervolgens rapporteren we in hoofdstuk 3 over de behandeling van het rapport in de gemeenteraad. Ten slotte komt in hoofdstuk 4 aan de orde op welke wijze het college van B&W gevolg heeft gegeven aan de afzonderlijke aanbevelingen.

2 Rapport *Tarieven in Zaanstad*

In dit hoofdstuk zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen uit het rapport *Tarieven in Zaanstad* van 2007. Vervolgens geven we de bestuurlijke reactie weer van het college van B&W en het nawoord van de rekenkamer daarop.

2.1 Conclusies rapport 2007

Hoogte van de tarieven

De rekenkamer heeft de tarieven in 2006 van de gemeente Zaanstad vergeleken met de tarieven van de Amsterdamse stadsdelen en met de tarieven van andere gemeenten. De rekenkamer heeft hierbij mede gebruik gemaakt van al uitgevoerde onderzoeken.

De rekenkamer concludeert dat de tarieven voor de bouwvergunningen in de gemeente Zaanstad aan de hoge kant zijn. De overige tarieven, die de rekenkamer heeft vergeleken, zijn over het geheel beschouwd juist aan de lage kant.

Bouwleges

De bouwleges van de gemeente Zaanstad zijn in 2006 ten opzichte van de veertien Amsterdamse stadsdelen en het gemiddelde van het onderzoek naar de bouwleges bij veertig gemeenten van de Vereniging Eigen Huis (VEH) relatief hoog. Als voorbeeld van een hoog tarief springt de lichte bouwvergunning eruit. Dit tarief is in Zaanstad 75% hoger dan het gemiddelde van de Amsterdamse stadsdelen en 84% hoger dan het gemiddelde van het onderzoek van de VEH. De bouwleges voor de reguliere bouwvergunning zijn vergeleken met de Amsterdamse stadsdelen en het onderzoek van de VEH zo'n 20% hoger.

Andere tarieven legesverordening

Andere opvallende tarieven uit de legesverordening van 2006 zijn de ligplaatsvergunning, de vergunning voor de winkeluitstalling en de evenementenvergunning. Deze tarieven zijn lager dan het laagste tarief in de Amsterdamse stadsdelen. Voor de drankvergunning en exploitatievergunning zijn de tarieven juist hoger dan het hoogste tarief van de Amsterdamse stadsdelen. Bij de overige vergeleken tarieven zijn de verschillen minder groot.

Tarieven andere verordeningen

Van de overige tarieven die de rekenkamer heeft vergeleken valt de hoogte van de marktтарieven en het liggeld voor woonschepen op. De marktтарieven zijn in Zaanstad 84% lager dan het gemiddelde tarief van de Amsterdamse stadsdelen. Het liggeld voor woonschepen is in Zaanstad 70% lager dan het gemiddelde tarief van de Amsterdamse stadsdelen.

Doelmatigheid bouwvergunningenproces

Voor de beoordeling van de doelmatigheid van het bouwvergunningenproces onderzocht de rekenkamer de kosten, de productiviteit en de kwaliteit van de dienstverlening. Dit zijn enkele *indicatoren* van de doelmatigheid. Naast deze indicatoren zijn ook de *waarborgen* voor een doelmatig functioneren van de betrokken afdelingen bij het bouwvergunningenproces van belang. Hiervoor onderzocht de rekenkamer onder andere de administratieve organisatie, automatiseringssystemen en de urenregistratie van de sector Back Office Bouwen Wonen en Bedrijven.

De rekenkamer is van mening dat de doelmatigheid van het bouwvergunningenproces bij de gemeente Zaanstad op een aantal onderdelen onvoldoende is en voor verbetering vatbaar.

Indicatoren doelmatigheid

De kosten van het bouwvergunningenproces zijn in de gemeente Zaanstad lager dan in de Amsterdamse stadsdelen. Dit lijkt doelmatig, maar lagere kosten zijn ook te verwachten gezien het type bouwprojecten waar de gemeente Zaanstad voornamelijk mee te maken heeft. Daarnaast constateert de rekenkamer dat Zaanstad niet alle kosten, zoals bestuurskosten, doorberekent aan het bouwvergunningenproces. Ook heeft de gemeente Zaanstad geen duidelijk beeld van de kosten die worden toegerekend aan het bouwvergunningenproces. Zo worden de kosten van de concernoverhead via verdeelsleutels en percentages verdeeld over de verschillende producten. Deze percentages zijn in het verleden bepaald. Nu is niet meer duidelijk waarop deze percentages zijn gebaseerd. Hieruit concludeert de rekenkamer dat de gemeente Zaanstad onvoldoende zicht heeft op de kosten van het bouwvergunningenproces.

De productiviteit, uitgedrukt in het aantal verleende vergunningen per fte, is in de gemeente Zaanstad ongeveer gelijk aan die bij de Amsterdamse stadsdelen. Hiermee lijkt Zaanstad doelmatig wat betreft de productiviteit, maar omdat in Zaanstad de gemiddelde bouwsom per vergunning lager is dan die van de stadsdelen in Amsterdam had een hogere productiviteit verwacht mogen worden. Dat betekent dat de gemeente Zaanstad de doelmatigheid van de productiviteit nog kan verbeteren.

Een verklaring voor lagere doelmatigheid kan gevonden worden in de kwaliteit van de dienstverlening. De veronderstelling is dat een hogere kwaliteit een lagere doelmatigheid met zich mee brengt. De rekenkamer is van mening dat de haalbaarheidsonderzoeken die de gemeente Zaanstad de aanvrager van de bouwvergunning aanbiedt en de manier waarop Zaanstad deze aanvragen beoordeelt een relatief hoge graad van dienstverlening zijn. Echter de rekenkamer heeft geen zicht op wat deze haalbaarheidsonderzoeken opleveren voor de aanvrager en voor de gemeente.

De front office heeft in de gemeente Zaanstad in vergelijking met de Amsterdamse stadsdelen geen bijzondere openingstijden. Ook in het aanbieden van informatie over de bouwvergunningen via internet is weinig verschil tussen Zaanstad en de Amsterdamse stadsdelen. De dienstverlening wordt op deze onderdelen dan ook als standaard beoordeeld. Een aanwijzing voor een lage kwaliteit van dienstverlening is het aantal ingediende bezwaarschriften. Dit is in Zaanstad uitzonderlijk hoog (49% van de verleende vergunningen leidt in Zaanstad tot een bezwaarschrift, in de Amsterdamse stadsdelen is dit gemiddeld 10%). Tenslotte constateert de rekenkamer dat de gemeente Zaanstad geen zicht heeft op de doorlooptijden van het verlenen van de bouwvergunningen. De rekenkamer concludeert dat het niveau van dienstverlening in Zaanstad onvoldoende aanknopingspunten biedt om een verklaring te vinden voor de beperkte doelmatigheid van het bouwvergunningenproces.

Waarborgen doelmatigheid

Tenslotte zijn een aantal waarborgen voor het doelmatig functioneren van het bouwvergunningenproces nog onvoldoende op orde:

- De administratieve organisatie ontbreekt voor het verlenen van de verschillende typen bouwvergunningen.
- De dossiervorming van de verleende bouwvergunningen is nog onvoldoende eenduidig.
- De automatiseringssystemen van het verlenen van de bouwvergunning en het factureren van de leges zijn nog onvoldoende op elkaar aangesloten.
- De urenregistratie van de verschillende onderdelen van het verlenen van bouwvergunningen is nog onvoldoende gestructureerd.

Rechtmatigheid bouwleges

De rekenkamer onderzocht de kostendekkendheid van de bouwleges en de legesverordening van de gemeente Zaanstad. Dit om te bepalen of voldaan wordt aan de landelijke en Zaanse regelgeving (de rechtmatigheid).

De rekenkamer beoordeelt de rechtmatigheid bij de bouwleges van de gemeente Zaanstad als voldoende.

De werkelijke kostendekkendheid van de legesverordening over de jaren 2004-2006 is 79%. Hiermee wordt voldaan aan de wet- en regelgeving en het door de gemeente Zaanstad vastgestelde uitgangspunt van maximale kostendekkendheid per verordening. Maar als een onderscheid wordt gemaakt tussen kostendekkendheid van de bouwleges en de overige legesgroepen uit de legesverordening ontstaat een ander beeld.

De werkelijke kostendekkendheid van de bouwleges over de jaren 2004-2006 is dan namelijk 134%. Voor de overige legesgroepen is deze kostendekkendheid 35%.

De rekenkamer concludeert dat dit verschil in kostendekkendheid erg groot is.

De gemeente Zaanstad maakt gebruik van de mogelijkheid van kruissubsidiëring tussen de legesgroepen. Hierdoor bestaat met name bij de legesgroepen waarbij sprake is van een lage kostendekkendheid onvoldoende prikkel voor doelmatig functioneren.

De rekenkamer is van mening dat de gemeente Zaanstad een risico loopt. Dit komt door de landelijke richtlijnen die meer transparantie in de bouwleges en uniformiteit in de berekeningsmethode beogen, de landelijke neiging naar volledige kostendekkendheid van de bouwleges en de uitspraak van het Hof van Arnhem van 8 februari 2006. De genoemde uitspraak houdt in dat de mogelijkheid van kruissubsidiëring tussen de legesgroepen uit de legesverordening beperkt wordt.

De gemeente Zaanstad heeft ervoor gekozen geen egalisatievoorziening voor de legesverordening in te stellen. De rekenkamer vindt dat een dergelijke voorziening de mogelijkheid biedt om inkomsten uit een jaar met hoge opbrengsten in een voorziening op te nemen en die te besteden in jaren met lage opbrengsten. De afgelopen jaren heeft de gemeente Zaanstad een kostendekkendheid over de legesverordening gerealiseerd van minder dan 100%. Hierdoor is een egalisatievoorziening weinig zinvol. Gezien de landelijke ontwikkelingen, zoals de uitspraak van het Hof van Arnhem, de omgevingsvergunning en de wens om meer transparantie in de tarieven te krijgen, zal het in de toekomst zinvol kunnen zijn om de legesverordening op te splitsen in een verordening voor de bouwleges en een verordening voor de overige leges. De rekenkamer adviseert in dat geval om voor de bouwleges/leges voor de omgevingsvergunning een egalisatievoorziening in te stellen.

Als laatste concludeert de rekenkamer dat de gemeente Zaanstad in voldoende mate voldoet aan de Gemeentewet, artikel 12, voor het vaststellen van een verordening financieel beheer. De verordening zelf is weliswaar op hoofdlijnen, maar de onderliggende nota's, die ook zijn vastgesteld door de gemeenteraad, gaan in op de details. Volgens het BBV moet iedere gemeente een paragraaf lokale heffingen in de begroting en jaarrekening opnemen. De gemeente Zaanstad voldoet hieraan. In de jaarrekening 2005 voldoet Zaanstad nog niet volledig aan de inhoudelijke vereisten. Er ontbreekt informatie over de lokale lastendruk. In de volgende jaren moet dit worden opgenomen in de jaarrekening. De gemeente Zaanstad voldoet bij de programma-begroting 2007 ook aan de inhoudelijke eisen die daarin worden gesteld. Dit moet de komende jaren worden voortgezet.

2.2 Aanbevelingen rapport

Op grond van bovenstaande conclusies deed de rekenkamer aanbevelingen voor verbetering aan het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad.

Aanbeveling 1 - Onderbouwing kosten tarieven

Maak duidelijk welke kosten worden doorberekend aan de tarieven. Zicht hebben op de kosten kan helpen als sturingsinstrument voor doelmatigheid. Stel hiervoor gedetailleerde kostenmodellen op per legesgroep. De kosten van de verschillende legesgroepen uit de legesverordening verschillen sterk van elkaar, waardoor een kostenmodel voor de gehele legesverordening onvoldoende duidelijkheid biedt.

Aanbeveling 2 - Sturing en beheersing bouwvergunningproces

Verbeter de sturing en beheersing van het bouwvergunningproces. Dit kan onder meer door het:

- opstellen van een administratieve organisatie voor de verlening van de verschillende vergunningen;
- verbeteren van de controle op dossiervorming;
- zorgdragen voor een koppeling tussen BWT4All en Gouw
- verbeteren van de controle op de urenregistratie.

Aanbeveling 3 - Zicht op kwaliteit dienstverlening

Verbeter het zicht op de beleving van de kwaliteit van de dienstverlening door de klant en wat de dienstverlening kost en oplevert voor de gemeente Zaanstad. Dit kan ondermeer door het:

- navragen bij de aanvragers van een haalbaarheidsonderzoek hoe zij deze dienstverlening ervaren hebben;
- onderzoek van de kosten voor de gemeente voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken;
- onderzoeken van de reden voor de ingediende legesbezwaren, vaststellen wat de gemeente hieruit kan leren en hierop actie ondernemen;
- onderzoeken van de reden voor de ingediende overige bezwaren, vaststellen wat de gemeente hieruit kan leren en hierop actie ondernemen;
- onderzoeken van de reden voor het aantal geweigerde vergunningen ondanks de mogelijkheid voor het indienen van de haalbaarheidsonderzoeken;
- controleren van de doorlooptijden van het verlenen van de bouwvergunningen.

Aanbeveling 4 - Kostendekkendheid

Verbeter de kostendekkendheid van de legesverordening en het zicht daarop. Zorg hierbij voor een:

- doelmatige werkwijze bij alle legesgroepen;
- goede onderbouwing van de verschillen in kostendekkendheid tussen de legesgroepen;
- betere informatievoorziening aan de gemeenteraad over de kostendekkendheid van de legesverordening;
- overweeg een splitsing van de legesverordening in een verordening voor de bouwleges en een verordening voor de overige legesgroepen.

Aanbeveling 5 - Hoogte van de tarieven

Overweeg of de tarieven van bepaalde vergunningen moeten worden verhoogd, zoals de ligplaatsvergunning of de evenementenvergunning.

Aanbeveling 6 - Egalisatievoorziening

- Als tot splitsing van de legesverordening wordt overgegaan, stel dan een egalisatievoorziening voor de bouwleges in.
- Stel een egalisatievoorziening in voor de omgevingsvergunning, bij invoering daarvan.

Aanbeveling 7- Besluit Begroting en Verantwoording

- Zorg ervoor dat de programmabegroting en programmaverantwoording blijven voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording.

2.3 Bestuurlijke reactie

De rekenkamer heeft het concept van het onderzoeksrapport voorgelegd voor bestuurlijk wederhoor aan het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad. De reactie van het college is hieronder opgenomen, voorzien van het nawoord van de rekenkamer.

Bestuurlijke reactie

In uw brief van 15 juni 2007 verzoekt u ons college om te reageren op het conceptrapport van de rekenkamer. Meer specifiek verzoekt u te reageren op de voor ons van toepassing zijnde conclusies en aanbevelingen en daarbij in te gaan op de vraag of we de aanbevelingen overnemen en welke maatregelen wij zullen nemen om aan deze aanbevelingen te voldoen.

Algemeen

De rekenkamer heeft ten eerste de hoogte van de tarieven beoordeeld van de gemeente Zaanstad. Ten tweede heeft de rekenkamer onderzocht hoe de hoogte van de tarieven tot stand komt.

Voorts heeft de rekenkamer de doelmatigheid en rechtmatigheid bij het verlenen van bouwvergunningen onderzocht. Voor de ambtelijke organisatie was dit een arbeidsintensief traject. Er is een grote bijdrage geleverd aan het onderzoek door het aanleveren van de gewenste gegevens en het verbeteren van eerdere conceptversies.

1. Onderzoek

De rekenkamer sluit in haar onderzoek aan bij eerdere conclusies van de Inspectie en KPMG over de administratieve organisatie voor de verlening van de verschillende vergunningen, het verbeteren van de controle op dossiervorming e.d.. In reactie op die onderzoeken is een verbeterplan opgesteld dat op dit moment wordt uitgevoerd. Bij de realisatie van de verbeteringen van de organisatorische inrichting van het proces, wordt overigens getracht zoveel mogelijk vooruit te kijken naar de consequenties van de komst van de omgevingsvergunning. Het college heeft wel wat vragen bij de gehanteerde onderzoeksmethodiek ten aanzien van de vergelijking van Zaanstad met Amsterdamse stadsdelen voor wat betreft de tarieven en de doelmatigheid.

2. Tarieven

Het college is zich bewust dat verschillende tarieven in de legesverordening aan de lage kant zijn en sommige tarieven aan de hoge kant. Vooral bouwvergunningen zijn aan de hoge kant vergeleken met buurgemeenten. Het onderzoek van de rekenkamer wijst uit dat er in Amsterdam stadsdelen zijn met nog hogere tarieven.

3. Doelmatigheid

Het rapport van de Rekenkamer toont aan dat het aantal verleende bouwvergunningen in Zaanstad per fte iets boven het gemiddelde van de Amsterdamse stadsdelen ligt. De redenering die vervolgens wordt toegepast om aannemelijk te maken dat de Zaanstad toch minder doelmatig zou zijn dan de stadsdelen plaatsen wij een kanttekening. Het college is overigens van mening dat naast de eis van het doelmatig werken vooral keuzen t.a.v. de kwaliteit van het geleverde werk en de daarbij behorende kosten centraal dienen te staan. Overigens verleent de gemeente Zaanstad naast de 1100 bouwvergunningen gelijktijdig, en met een integrale afweging, ook milieuvergunningen. Dat heeft naar ons oordeel weer een positieve invloed op de doelmatigheid.

4. Rechtmatigheid

Het college neemt de conclusies van de rekenkamer over, betreffende de rechtmatigheid van het bouwvergunningproces. Deze conclusie ligt ook in lijn met onze constatering dat de gemeente Zaanstad een structurele daling laat zien van het aantal van rechtswege verleende vergunningen (1 in 2006) en inhoudelijke bezwaren op bouwvergunningen (slechts 10 gegronde bezwaren in 2006). Kortom de rechtmatigheid van de verleende vergunningen is niet in het geding.

5. College conclusie

Omdat de rekenkamer voor wat betreft de doelmatigheid in grote mate aansluit bij eerdere onderzoeken van de inspectie en KPMG (art. 213a) werken we met het verbeterplan, dat is gemaakt om de daarin geconstateerde fouten te voorkomen, dus in de goede richting. Ook al hebben, ook naar het oordeel van het college sommige verbeteringen wat te lang op zich laten wachten, het is nu zaak om gestaag door te gaan met de realisatie van de verbeteringen.

6. Aanbevelingen

Aanbeveling 1: - Onderbouwing kosten tarieven.

Deze aanbeveling neemt het college over. Hij is reeds in uitvoering.

Aanbeveling 2: - Sturing en beheersing bouwvergunningenproces.

Komen overeen met de aanbevelingen van de inspectie VROM en de KPMG (art213a). In het kader van het verbeterplan zijn deze zaken reeds meegenomen.

Aanbeveling 3: - Zicht op kwaliteit dienstverlening.

Eens met de aanbeveling: de gemeente gaat al op deze manier te werk.

Aanbeveling 4: - Kostendekkendheid.

Deze aanbeveling wordt overgenomen. Hij is reeds in uitvoering.

Aanbeveling 5: - Hoogte van de tarieven.

Deze aanbeveling wordt overgenomen.

Aanbeveling 6: - Egalisatievoorziening.

In de raad is naar aanleiding van een door de raad aangenomen amendement over een egalisatievoorziening een uitgebreide discussie gevoerd. Uiteindelijk is besloten om geen egalisatievoorziening in te voeren.

Aanbeveling 7: - Besluit Begroting en verantwoording.

Deze aanbeveling - zorg ervoor dat de programmabegroting en programmaverantwoording blijven voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording - wordt uiteraard door het college overgenomen.

2.4 Nawoord rekenkamer

De Rekenkamer Zaanstad dankt het college van B&W van Zaanstad voor hun reactie op het rapport van de rekenkamer over de gemeentelijke tarieven. De rekenkamer wil de volgende opmerkingen maken bij deze reactie.

Het college sluit zich in het algemeen aan bij de conclusies die door de rekenkamer in haar rapport worden gedaan. Het college neemt ook 6 van de 7 door de rekenkamer opgestelde aanbevelingen over. Het college wekt in zijn reactie evenwel de indruk dat het onderzoek van de rekenkamer weinig toevoegt aan de eerdere onderzoeken van de Inspectie en KPMG. Het college geeft verder aan dat op grond van deze onderzoeken al een verbeterplan is opgesteld en wordt uitgevoerd.

De rekenkamer acht haar onderzoek echter een belangrijke aanvulling op de voornoemde onderzoeken en heeft haar onderzoek daarop ook inhoudelijk afgestemd. De eerdere onderzoeken richtten zich op de inhoudelijke uitvoering en de kwaliteit van het proces en dus vooral op bouwtechnische en organisatorische aspecten. Het onderzoek van de rekenkamer heeft een ander karakter dan de onderzoeken van de Inspectie en KPMG en betreft de kosten van het proces van vergunningverlening, de kostendekkendheid en de doelmatigheid hiervan. In het opgestelde verbeterplan staan de bouwtechnische en organisatorische aspecten centraal en is er geen koppeling met kosten, kostendekkendheid en doelmatigheid en daarmee met het onderwerp van het onderzoek van de rekenkamer. Ook in de reactie van het college zien we dat het college nauwelijks ingaat op de financiële aspecten.

Doelmatigheid

Het college plaatst in zijn reactie een kanttekening bij de redenering van de rekenkamer dat Zaanstad minder doelmatig is dan de Amsterdamse stadsdelen. Het college is van mening dat bij de beoordeling van de doelmatigheid de kwaliteit van de uitgevoerde dienstverlening meer centraal zou moeten staan en wijst in dit verband ook op de integrale afweging die bij de afgifte van bouwvergunningen plaatsvindt met de afgifte van milieuvergunningen.

De rekenkamer stelt vast dat de doelmatigheid in termen van productiviteit - gelet op het relatief grote aantal vergunningen voor kleine bouwprojecten - nog kan verbeteren. In de kwaliteit van dienstverlening heeft de rekenkamer geen bijzondere omstandigheden gevonden die een relatief lage productiviteit rechtvaardigen. De integrale afweging bij de afgifte van bouw- en milieuvergunningen doet daar niets aan af. Elders - ook in de Amsterdamse stadsdelen - vindt een zelfde afweging plaats. Bovendien is bij een groot aantal van te af te geven bouwvergunningen, zoals die voor de bouw van dakkapellen of uitbouwen, een dergelijke integrale afweging van de afgifte van bouw- en milieuvergunningen niet relevant.

3 Behandeling rapport in gemeenteraad

De gemeente Zaanstad heeft een procedure vastgesteld voor de wijze waarop rapporten van de Rekenkamer Zaanstad in de gemeenteraad worden behandeld. Deze procedure is bij het onderzoek *Tarieven in Zaanstad* ook gevolgd. In het kort komt het erop neer dat de rekenkamer de gemeenteraad eerst in een presentatie van het rapport informeert over het onderzoek. Hierbij kunnen de raadsleden vragen stellen aan de rekenkamer.

Vervolgens krijgt in een volgende vergadering de wethouder de kans om zijn reactie te geven op het rapport en vindt de politieke behandeling plaats. Op grond van de discussie wordt er een conceptbesluit opgesteld dat in de gemeenteraad wordt geagendeerd.

Hieronder gaat de rekenkamer in op de manier waarop dit is uitgevoerd bij het rapport *Tarieven in Zaanstad*.

3.1 Behandeling gemeenteraad

De rekenkamer heeft het rapport *Tarieven in Zaanstad* op 4 juli 2007 aan de gemeenteraad in Zaanstad gepresenteerd en op 5 juli 2007 is het rapport openbaar gemaakt. Na het zomerreces is het rapport tijdens het Zaanstad Beraad op 23 augustus 2007 behandeld. Bij deze behandeling kregen de raadsleden de gelegenheid tot het stellen van vragen aan de directeur van de rekenkamer. Ook konden de fracties onderling discussiëren over de aanbevelingen uit het rapport. De discussie die heeft plaatsgevonden tijdens het Zaanstad Beraad op 23 augustus 2007 heeft zich voornamelijk gericht op een procedurele behandeling. Inhoudelijk is ingegaan op de toegevoegde waarde van de haalbaarheidsonderzoeken en het hoge aantal bezwaren. Naar aanleiding van deze behandeling is door de voorzitter een raadsvoorstel opgesteld. Dit raadsvoorstel is op 20 september 2007 behandeld in het Zaanstad Beraad. Voorafgaand hieraan gaf het hoofd van de afdeling Bouw- en Woningtoezicht een presentatie over het bouwvergunningenproces en het verbeterplan in de gemeente Zaanstad. Vervolgens werd het raadsvoorstel besproken in het Zaanstad Beraad in het bijzijn van de wethouder, de heer Egberts.

Op 27 september 2007 heeft de gemeenteraad van Zaanstad een besluit genomen over het rapport. De gemeenteraad heeft de volgende besluiten genomen:

1. Ten aanzien van aanbeveling 1, onderbouwing kosten tarieven, het college te verzoeken om het gevulde kostenmodel leges en de andere gevulde kostenmodellen zoals vastgesteld in het raadsbesluit 2006/2 van 26 januari 2006 (besluitpunt 7) voor het einde van het kalenderjaar aan de raad ter vaststelling aan te bieden, bij voorkeur met gebruikmaking van de te ontvangen *Kostendragersrichtlijn* van het Rijk.
2. Ten aanzien van aanbeveling 4, bij de beantwoording de te verwachten nieuwe Omgevingsvergunning (WABO) van het Rijk te betrekken.
3. Ten aanzien van aanbeveling 6 om over te gaan tot een egalisatievoorziening voor de bouwleges, het college te vragen deze discussie te betrekken bij de invoering van de omgevingsvergunning en de raad hierover te laten besluiten op dat moment.

4. Ten aanzien van de opmerkingen in de raadsvergadering over de onderwerpkeuze, werkwijze en beslag op de ambtelijke capaciteit, die de rekenkamer met het onderzoek deed, en het niet meenemen van het politieke proces, deze onderwerpen mee te nemen in de geplande evaluatie van de rekenkamer in 2008.

Op 24 januari 2008 is door de gemeenteraad het *Kostenmodel legesverordening 2008* vastgesteld.

Op 13 november 2008 heeft de gemeenteraad het *Kostenmodel legesverordening 2009-2012* vastgesteld.

3.2 Conclusie

Het rapport van de rekenkamer *Tarieven in Zaanstad* is tijdens het Zaanstad Beraad uitgebreid behandeld. De gemeenteraad van Zaanstad heeft wel enkele kritische geluiden laten horen over de onderwerpkeuze van het rapport en de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd. De behandeling in de gemeenteraad heeft geleid tot een raadsbesluit, waarin de gemeenteraad aangeeft hoe zij vindt dat het college gevolg moet geven aan de aanbevelingen.

4 Stand van zaken per aanbeveling

4.1 Aanbevelingen

Aanbeveling 1 – Onderbouwing kosten tarieven

Maak duidelijk welke kosten worden doorberekend aan de tarieven. Zicht hebben op de kosten kan helpen als sturingsinstrument voor doelmatigheid. Stel hiervoor gedetailleerde kostenmodellen op per legesgroep. De kosten van de verschillende legesgroepen uit de legesverordening verschillen sterk van elkaar, waardoor een kostenmodel voor de gehele legesverordening onvoldoende duidelijkheid biedt.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Deze aanbeveling neemt het college over. Hij is reeds in uitvoering.

Reactie gemeenteraad

Ten aanzien van aanbeveling 1, onderbouwing kosten tarieven, het college te verzoeken om het gevulde kostenmodel leges en de andere gevulde kostenmodellen zoals vastgesteld in het raadsbesluit 2006/2 van 26 januari 2006, besluitpunt 7, voor het einde van het kalenderjaar aan de raad ter vaststelling aan te bieden, bij voorkeur met gebruikmaking van de te ontvangen *Kostendragersrichtlijn* van het Rijk.

Stand van zaken februari 2009

In 2007 startte de gemeente met de ontwikkeling van het kostenmodel voor de legesverordening. Op 24 januari 2008 stelde de gemeenteraad het kostenmodel voor de legesverordening 2008 vast. Dit model bevat een overzicht van de kosten en opbrengsten naar kostendragers, namelijk de onderscheiden legesgroepen uit de legesverordening: zakelijke vergunningen, vergunningen openbare ruimte, bouwvergunningen, dienstverlening burgerzaken en het gemeentearchief. Voor elk van de kostendragers zijn de directe kosten opgenomen (personeels- en overige kosten), de kosten van de overhead, de inkomensoverdrachten, de opbrengsten en de kostendekkendheid. Met dit model is in 2008 'proefgedraaid', waarna het is gebruikt als basis voor een discussie met de gemeenteraad over de hoogte van de tarieven in 2009. Hiervoor maakte de gemeente een vergelijking van de tarieven van Zaanstad met die van Alkmaar, Haarlem en Purmerend. Op grond hiervan is besloten een aantal tarieven te verhogen (zie hieronder bij aanbeveling 5). Daarop stelde de gemeenteraad in haar vergaderingen van 11 en 13 november 2008 het kostenmodel legesverordening 2009-2012 vast.

Het kostenmodel 2009-2012 ziet er als volgt uit:

Tabel 4.1 - Kostenmodel legesverordening 2009-2012 (in € 1.000)

Legesgroep	Directe kosten		Overhead	Inkomens- overdrachten	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten- dekkendheid
	Personeel	Overig					
Zakelijke vergunningen	98	73	37		207	94	45,3%
Vergunningen openbare ruimte	371	377	144		892	88	9,9%
Bouwvergunningen	3.142	2.959	858		6.959	6.441	92,6%
Dienstverlening Burgerzaken	1.120	1.266	713	646	3.745	2.542	67,9%
Gemeente-archief	214	185	266		665	5	0,7%
Totalen	4.945	4.859	2.018	646	12.469	9.169	73,5%

Uit dit overzicht blijkt dat de totale kostendekking van de leges voor 2009 wordt geraamd op 73,5%. Voor het onderdeel bouwvergunningen wordt uitgegaan van een kostendekking van 93%. Voor de overige legesgroepen samen wordt een kostendekking van 49,5% geraamd. In vergelijking met het kostenmodel 2008 betekent dit een daling van de kostendekking van 95% naar 73,5%. Er moet dus meer geld uit de algemene middelen bij.

Tabel 4.2 - Vergelijking uitkomsten kostenmodellen 2008 en 2009-2012 (in € 1.000)

Legesgroep	Uitkomsten model 2008			Uitkomsten model 2009-2012		
	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekkendheid	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekkendheid
Zakelijke vergunningen	174	63	36,0%	207	94	45,3%
Vergunningen openbare ruimte	845	38	4,5%	892	88	9,9%
Bouwvergunningen	5.894	8.193	139,0%	6.959	6.441	92,6%
Dienstverlening Burgerzaken	3.867	2.571	66,5%	3.745	2.542	67,9%
Gemeente-archief	704	5	0,6%	665	5	0,7%
Totalen	11.483	10.869	94,7%	12.469	9.169	73,5%

De verschillen worden grotendeels veroorzaakt door veranderingen bij de legesgroep bouwvergunningen. Enerzijds zijn de kosten volgens de gemeente verhoogd vanwege extra personeel voor het uitvoeren van controles tijdens de bouw en een correctie van het aandeel in de facilitaire lasten. In voorgaande jaren is dit volgens de gemeente te laag begroot. Anderzijds zijn de geraamde opbrengsten verlaagd door een correctie voor het planningsoptimisme dat bestond bij de uitvoering van grote projecten.

De rekenkamer merkt hierbij op dat in het rapport *Tarieven in Zaanstad* de daadwerkelijk gemaakte kosten voor bouwvergunningen in 2004, 2005 en 2006 zijn geraamd op respectievelijk € 4.825.000, € 4.800.000 en € 4.816.000. Doordat de doorberekening van de indirecte kosten niet transparant was, kon de rekenkamer niet met zekerheid zeggen dat alle kosten van het bouwvergunningproces waren meegenomen. De rekenkamer kan slechts constateren dat de voor 2008 en 2009 geraamde kosten voor het bouwvergunningproces respectievelijk ongeveer € 1 miljoen en € 2 miljoen hoger uitkomen dan in de periode 2004-2006. De rekenkamer constateert dat de indirecte kosten niet meer worden verdeeld via vaste verdeelsleutels, maar via een verdeling van daadwerkelijk gemaakte indirecte kosten over kostendragers. Dit kan een verklaring voor het verschil vormen, doordat een betere verdeling van indirecte kosten is bereikt.

Anderzijds betekent dit dat de kosten van het bouwvergunningproces per fte en per vergunning aanmerkelijk hoger uitkomen dan waar de rekenkamer in het rapport *Tarieven in Zaanstad* van uitging. Op grond van het aantal afgegeven vergunningen kwam de rekenkamer in dat rapport tot de conclusie dat de gemeente Zaanstad de doelmatigheid van het bouwvergunningproces aanzienlijk kan verbeteren. Het verbeterde inzicht in de kosten (en de daardoor veroorzaakte hogere raming van die kosten) versterkt die conclusie nu. Indien het aantal afgegeven vergunningen ongeveer hetzelfde is gebleven, is de doelmatigheid, op grond van de geraamde kosten, in 2008/2009 afgenomen ten opzichte van de periode daarvoor.

Ten aanzien van de in het kostenmodel geraamde opbrengsten merkt de rekenkamer op dat de werkelijke opbrengsten van de bouwvergunningen in de periode 2004-2006 gemiddeld € 6 miljoen per jaar waren. Hierbij was er een 'uitschieter' in 2005 met bijna € 8,5 miljoen aan opbrengsten. De verlaging van de geraamde opbrengsten in het kostenmodel 2009-2012 tot bijna €6,5 miljoen per jaar lijkt de rekenkamer dan ook zinvol.

De rekenkamer heeft in het rapport *Tarieven in Zaanstad* geconstateerd dat de werkelijke kostendekkendheid van de bouwleges over de jaren 2004-2006 134% was. Voor de overige legesgroepen was de kostendekkendheid 35%. Voor 2009 wordt door de gemeente voor het onderdeel bouwvergunningen uitgegaan van een kostendekkendheid van 93%. Voor de overige legesgroepen samen wordt een kostendekkendheid van 49,5% geraamd. De verschillen zijn dus aanzienlijk verminderd. Doordat geen sprake is van meer dan 100% kostendekking van een legesgroep, treedt er geen ongewenste 'kruissubsidiëring' meer op van een andere legesgroep, die minder dan 100% kostendekkend is.

Volgens de wetgever is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen tussen de legesgroepen binnen een legesverordening. Uit de jurisprudentie blijkt dat het daarbij wel zaak is dat de gemeente de redelijkheid van de tarieven kan laten zien. Wanneer dat het geval is, zijn rechters bereid om de gemeente in het gelijk te stellen, bijvoorbeeld bij een geschil over de hoogte van de bouwleges.

Door de vergelijking van de tarieven van Zaanstad met die van een aantal omliggende gemeenten is de redelijkheid van de hoogte van de tarieven onderbouwd. Daarnaast is er door het opstellen van het kostenmodel een nadere onderbouwing gekomen van de kosten en de hoogte van de tarieven.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is uitgevoerd.

Aanbeveling 2 – Sturing en beheersing bouwvergunningproces

Verbeter de sturing en beheersing van het bouwvergunningenproces. Dit kan onder meer door het:

- opstellen van een administratieve organisatie voor de verlening van de verschillende vergunningen;
- verbeteren van de controle op dossiervorming;
- zorgdragen voor een koppeling tussen BWT4All en Gouw
- verbeteren van de controle op de urenregistratie.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Volgens het college komen deze aanbevelingen overeen met die van de inspectie VROM en de KPMG (onderzoek ex art 213a). In het kader van het verbeterplan zijn deze zaken reeds meegenomen.

Reactie gemeenteraad

Geen reactie van de gemeenteraad op deze aanbeveling.

Stand van zaken februari 2009

Ten aanzien van de voortgang van de sturing en beheersing van het bouwvergunningenproces zijn de volgende punten te noemen:

1. De Sector Bouw- en Milieuvergunningen beschikt inmiddels over vastgestelde procesbeschrijvingen.
2. Maandelijks controleren drie medewerkers samen met een stafmedewerker zes dossiers van bouwvergunningen. Deze worden willekeurig gekozen uit de dossiers waarvoor in de voorgaande maand een beschikking is gegeven. Om na te gaan of een dossier alle benodigde stukken bevat is door de gemeente een dossiercontrolelijst opgesteld. Mogelijke afspraken naar aanleiding van de bevindingen van de medewerkers worden maandelijks in een memo vastgelegd en besproken in het teamoverleg.
3. BWT4All en Gouw (systemen die respectievelijk de leges berekenen en de facturen opmaken) blijken niet op korte termijn gekoppeld te kunnen worden. De systemen zijn afkomstig van verschillende leveranciers. Op langere termijn is mogelijk wel een 'intelligente' koppeling mogelijk. Voorlopig wordt de aansluiting van de beide systemen maandelijks handmatig gecontroleerd. De gemeente geeft hieraan de voorkeur boven een 'niet-intelligente' koppeling die meer problemen veroorzaakt dan dat ze oplost.
4. Leidinggevenden dienen de geregistreerde uren van medewerkers goed te keuren. Dit was ten tijde van het onderzoek van de rekenkamer ook al het geval. Toen schreven medewerkers volgens de gemeente onvoldoende zorgvuldig. Of dit inmiddels is verbeterd, heeft de rekenkamer niet onderzocht.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is grotendeels uitgevoerd. Er blijft veel aandacht nodig voor aspecten van doelmatigheid van de uitvoering van het bouwvergunningenproces, gezien de relatief hoge kosten en relatief lage productie (afgifte vergunningen).

Aanbeveling 3 – Zicht op kwaliteit dienstverlening

Verbeter het zicht op de beleving van de kwaliteit van de dienstverlening door de klant en wat de dienstverlening kost en oplevert voor de gemeente Zaanstad. Dit kan ondermeer door het:

- navragen bij de aanvragers van een haalbaarheidsonderzoek hoe zij deze dienstverlening ervaren hebben;
- onderzoek van de kosten voor de gemeente voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken;
- onderzoeken van de reden voor de ingediende legesbezwaren, vaststellen wat de gemeente hieruit kan leren en hierop actie ondernemen;
- onderzoeken van de reden voor de ingediende overige bezwaren, vaststellen wat de gemeente hieruit kan leren en hierop actie ondernemen;
- onderzoeken van de reden voor het aantal geweigerde vergunningen ondanks de mogelijkheid voor het indienen van de haalbaarheidsonderzoeken;
- controleren van de doorlooptijden van het verlenen van de bouwvergunningen.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Het college was het eens met de aanbeveling: de gemeente gaat al op deze manier te werk.

Reactie gemeenteraad

Geen reactie van de gemeenteraad op deze aanbeveling.

Stand van zaken februari 2009

Over de voortgang van het zicht op de kwaliteit op de dienstverlening zijn door de rekenkamer de volgende bevindingen te noemen:

1. De gemeente heeft geen onderzoek gedaan naar de door aanvragers ervaren effecten van een haalbaarheidsonderzoek. Wel voert de Dienst Publiek een pilot uit naar klantbeleving, waarin ook aandacht wordt besteed aan haalbaarheidsonderzoeken.
2. De gemeente heeft wel onderzoek gedaan naar de kosten van haalbaarheidsonderzoeken. Hierbij bleek dat er aan ongeveer 700 haalbaarheidsonderzoeken in totaal 9.300 directe uren zijn besteed. Mede hierom is de uitvoering van een haalbaarheidsonderzoek niet langer gratis, maar is met ingang van 2009 besloten om € 150 te vragen als bijdrage voor het haalbaarheidsonderzoek. De bedoeling is dat hierdoor de aanvragen voor een kleine bouwvergunning niet meer vergezeld zullen gaan van een haalbaarheidsonderzoek. Het doel is zo het aantal aanvragen te beperken. Ondanks de bijdrage staan de totale kosten niet in verhouding tot de opbrengsten. Voor het opstellen van het kostenmodel 2010 is daarom aanvullend onderzoek gepland naar haalbaarheidsonderzoeken.

3. Zowel voor de ingediende legesbezwaren als voor de overige bezwaren registreert de sector Bouw- en Milieuvergunningen de redenen van bezwaar. Dit gebeurde ook al ten tijde van het onderzoek van de rekenkamer in 2007. De beschikbare informatie is in de afgelopen periode benut voor het verbeteren van de informatievoorziening aan de aanvragers en voor doorvoering van wijzigingen in het proces van facturering. Er is een legesfolder ontwikkeld die bij de ontvangstbevestiging wordt meegezonden aan de aanvrager. In de folder wordt uitgelegd wat leges zijn en op welke wijze deze worden geheven. Vanaf 2008 wordt nog maar één legesfactuur verzonden aan het einde van het proces. In voorgaande jaren werd een voorlopige factuur verzonden bij indiening van de aanvraag en een definitieve factuur bij het afgeven van de beschikking. Dit leidde tot vragen en bezwaarschriften van aanvragers. Het totale aantal legesbezwaren is in 2008 ten opzichte van 2007 met 42% afgenomen (49 bezwaren in 2008 tegenover 84 in 2007). De rekenkamer constateert dat hiermee de dalende lijn in het aantal ingediende legesbezwaren is doorgezet na de invoering van de nieuwe berekeningsmethode voor de bouwleges (in 2005 nog 233 legesbezwaren; in 2006 134).
4. Voor de overige bezwaren (bezwaren over de inhoudelijke beoordeling van de bouwvergunning) geldt dezelfde werkwijze als bij de legesbezwaren. Het aantal ingediende overige bezwaren blijft door de jaren heen nagenoeg gelijk. Hierin is in de afgelopen periode geen verandering gekomen. Bij de overige bezwaren is dus geen effect te constateren van de genomen maatregelen.
5. Met ingang van 2008 registreert de sector Bouw- en Milieuvergunningen de reden van de weigering van een bouwvergunning. Op verzoek van de rekenkamer is door deze sector het volgende overzicht opgesteld van de redenen van weigering.

Tabel 4.3 - Redenen voor weigering bouwvergunning

Jaar	Aanvragen	Beschikkingen	Weigeren	Reden van bezwaar (in %)			
				Bestemmingsplan	Welstand	Bouwverordening	Technisch
2007	1450	1302	154	nb	nb	nb	nb
2008	1491	1231	116	75,0%	13,0%	9,0%	0,9%

Uit de gegevens van de gemeente blijkt dat driekwart van de weigeren is gebaseerd op het bestemmingsplan. Weigeren op technische gronden komen zelden voor. Naar de mening van de rekenkamer zou weigeren van een vergunning op grond van het bestemmingsplan aan een aanvrager, die eerder een haalbaarheidsonderzoek heeft laten doen, weinig dienen voor te komen. Het is uiteraard mogelijk dat de aanvragers van de geweigerde vergunningen geen haalbaarheidsonderzoek hebben laten doen. Of dit het geval is, is onbekend. Anderzijds kan de vergunning op inhoudelijke gronden zijn geweigerd na bezwaren van andere belanghebbenden. Het is ook

mogelijk dat aanvragers, na een negatief advies bij een haalbaarheidsonderzoek, toch een vergunning aanvragen. Indien dat vaak het geval is, stelt de rekenkamer vragen bij het nut van haalbaarheidsonderzoeken.

6. De lengte van doorlooptijden van het verlenen van bouwvergunningen kan niet worden afgeleid uit de informatiesystemen, waarover de gemeente thans beschikt. Op de totale doorlooptijd van vergunningverlening heeft de gemeente geen zicht. De gemeente bewaakt de lengte van het proces door toe te zien op de zogenaamde fatale termijnen. Indien deze termijnen worden overschreden, moet een vergunning van rechtswege worden afgegeven. Als controle-instrument hanteert de gemeente een lijst van vergunningen die langer dan 7 maanden lopen. Het aantal vergunningen op deze lijst is in de afgelopen periode verminderd van 250 tot 40. In de eerste helft van 2008 zijn 3 vergunningen van rechtswege verleend. Daarna niet meer. De gemeente overschrijdt de fatale termijnen dus slechts in een enkel geval.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is voor een groot deel uitgevoerd. De rekenkamer constateert dat de gemeente het nut van haalbaarheidsonderzoeken beter heeft onderbouwd en daarvoor nu een bijdrage vraagt. Het blijft volgens de rekenkamer wenselijk om meer zicht te krijgen op de door aanvragers ervaren effecten van haalbaarheidsonderzoek en de gevolgen hiervan voor het al dan niet indienen van vergunningen.

Aanbeveling 4 – Kostendekkendheid

Verbeter de kostendekkendheid van de legesverordening en het zicht daarop. Zorg hierbij voor een:

- doelmatige werkwijze bij alle legesgroepen;
- goede onderbouwing van de verschillen in kostendekkendheid tussen de legesgroepen;
- betere informatievoorziening aan de gemeenteraad over de kostendekkendheid van de legesverordening;
- overweeg een splitsing van de legesverordening in een verordening voor de bouwleges en een verordening voor de overige legesgroepen.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Deze aanbeveling wordt overgenomen. Hij is reeds in uitvoering.

Reactie gemeenteraad

Ten aanzien van aanbeveling 4, bij de beantwoording de te verwachten nieuwe Omgevingsvergunning (WABO) van het Rijk te betrekken.

Stand van zaken februari 2009

Zoals al aangegeven bij de stand van zaken van aanbeveling 1 heeft de gemeenteraad zowel voor 2008 als voor 2009-2012 een kostenmodel vastgesteld. In de voorstellen die ten grondslag liggen aan deze besluiten¹ is aangegeven welke kosten worden toegerekend, hoe de uren van medewerkers aan de leges zijn toegerekend en tot welke kostendekkendheid dit leidt. Daarbij is de concernoverhead - na een discussie in de gemeenteraad over het kostenmodel 2008 - bij de vaststelling van het kostenmodel 2009-2012 wél toegerekend aan de producten, met uitzondering van de producten, die deel uitmaken van de legesverordening.

In de notitie voor het besluit over het kostenmodel 2009-2012 onderbouwt de gemeente waarom de kostendekkendheid tussen de legesgroepen verschilt. Tevens wordt hierbij een onderbouwing van de hoogte van de tarieven gegeven, die in een aantal gevallen heeft geleid tot bijstelling van de tarieven (zie bij aanbeveling 5). Dit gebeurt onder andere op grond van een vergelijking met de tarieven van enige andere gemeenten in Noord-Holland.

De gemeente heeft er voor gekozen de legesverordening niet te splitsen in een verordening voor bouwleges en een verordening voor de overige leges. Door splitsing van de verordening kan immers geen gebruik meer worden gemaakt van de mogelijkheid tot kruissubsidiëring. De gemeente is van mening dat met het huidige kostenmodel voldoende transparantie is aangebracht ter onderbouwing van de hoogte van de tarieven en de kostendekkendheid. Wel heeft de gemeenteraad in 2007 bij de behandeling van het rapport van de rekenkamer besloten om een eventuele splitsing van de legesverordening opnieuw te bezien als de omgevingsvergunning wordt ingevoerd.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is uitgevoerd.

Aanbeveling 5 – Hoogte van de tarieven

Overweeg of de tarieven van bepaalde vergunningen moeten worden verhoogd, zoals de ligplaatsvergunning of de evenementenvergunning.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Deze aanbeveling wordt overgenomen.

Reactie gemeenteraad

Geen reactie gemeenteraad op deze aanbeveling.

¹ Zie raadsstukken Z/2007/76149 en Z/2008/67323.

Stand van zaken februari 2009

Bij de vaststelling van het kostenmodel 2009-2012 is door de gemeenteraad besloten een aantal tarieven bij te stellen. De volgende wijzigingen zijn aangebracht:

- Verhoging van het tarief voor vergunningen op grond van de APV met 100%, omdat het tarief in Zaanstad in vergelijking met andere gemeenten zeer laag was. (Hiertoe behoren onder andere de ligplaats- en evenementenvergunning).
- De invoering van een tarief voor vooronderzoeken bouwvergunningen van € 150, omdat hiervoor geen tarief was en de kosten hiervan hoog zijn.
- Teruggave van 50% van de leges bij een afwijzende beslissing op een bouwaanvraag bij vergunningen 1ste en 2de fase en bij de reguliere vergunningen, omdat er bij aanvragers veel bezwaren bestonden tegen 100% legesbetaling bij afwijzing.
- Een verhoging van 5,5% van het tarief voor bouwvergunningen 1ste en 2de fase en de reguliere vergunningen, om hiermee dekking aan te brengen voor intensivering van controles tijdens de bouw.
- Invoering van één tarief voor lichte bouwvergunningen van € 240, omdat het bestaan van twee tarieven bij aanvragers vragen oproep.
- Invoering van een degressief tarief voor bouwvergunningen 1ste en 2de fase en de reguliere vergunningen, om – met het oog op jurisprudentie – te komen tot een meer redelijke verhouding tussen de kosten voor de aanvrager en de door de gemeente geleverde dienst.
- Verhoging van de tarieven voor het uittreksel GBA (met 15%) en huwelijk (met 20%), omdat de tarieven van Zaanstad in verhouding met andere gemeenten laag zijn.

De gemeenteraad heeft bij dit besluit expliciet vastgesteld dat de tarieven voor zakelijke vergunningen (Drank- en Horecawet, horeca-exploitatie en kansspelen) en die voor het Gemeentearchief niet worden verhoogd, ondanks de lage kostendekking van de desbetreffende legesgroepen.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is uitgevoerd.

Aanbeveling 6 – Egalisatievoorziening

- Als tot splitsing van de legesverordening wordt overgegaan, stel dan een egalisatievoorziening voor de bouwleges in.
- Stel een egalisatievoorziening in voor de omgevingsvergunning, bij invoering daarvan.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

In de raad is naar aanleiding van een door de raad aangenomen amendement over een egalisatievoorziening een uitgebreide discussie gevoerd. Uiteindelijk is besloten om geen egalisatievoorziening in te voeren.

Reactie gemeenteraad

Ten aanzien van aanbeveling 6 om over te gaan tot een egalisatievoorziening voor de bouwleges, het college te vragen deze discussie te betrekken bij de invoering van de omgevingsvergunning en de raad hier over te laten besluiten op dat moment.

Stand van zaken februari 2009

De gemeenteraad heeft bij de bespreking van het rekenkamerrapport op 27 september 2007 besloten om de discussie over het instellen van een egalisatievoorziening voor de bouwleges te betrekken bij de invoering van de omgevingsvergunning.

Oordeel rekenkamer

De uitvoering van deze aanbeveling is door de gemeenteraad aangehouden tot de invoering van de omgevingsvergunning.

Aanbeveling 7- Besluit Begroting en Verantwoording

Zorg ervoor dat de programmabegroting en programmaverantwoording blijven voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording.

Reactie college op deze aanbeveling in rapport (2 juli 2007)

Deze aanbeveling (zorg ervoor dat de programmabegroting en programmaverantwoording blijven voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)) wordt uiteraard door het college overgenomen.

Reactie gemeenteraad

Geen reactie gemeenteraad op deze aanbeveling.

Stand van zaken februari 2009

In het onderzoeksrapport van de rekenkamer is aangegeven dat de gemeente niet elk jaar volledig voldeed aan de bepalingen in het BBV. Met name bij het beleid inzake lokale heffingen en de omvang van de lokale lastendruk ontbraken soms enige relevante gegevens in de begroting of de jaarstukken.

De rekenkamer heeft geconstateerd dat in de jaarrekening 2006 de aanduiding van lokale lastendruk ontbreekt. In de begrotingen van 2008 en 2009 en de rekening van 2007 is de omvang van de lokale lastendruk wel opgenomen.

Oordeel rekenkamer

De aanbeveling is opgevolgd.

4.2 Conclusie

In dit onderzoek staat de vraag centraal in welke mate de gemeenteraad en het college van B&W uitvoering hebben gegeven aan de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan in het rapport *Tarieven in Zaanstad*. Samenvattend komt de rekenkamer hierover tot de volgende conclusies.

Tabel 4.4 - Conclusies uitvoering aanbevelingen

Aanbeveling	Oordeel rekenkamer
1. Onderbouwing kosten tarieven	Uitgevoerd
2. Sturing en beheersing bouwvergunningenproces	Grotendeels uitgevoerd
3. Zicht op kwaliteit dienstverlening	Grotendeels uitgevoerd
4. Kostendekkendheid	Uitgevoerd
5. Hoogte van de tarieven	Uitgevoerd
6. Egalisatievoorziening	Aangehouden
7. Besluit begroting en verantwoording	Uitgevoerd

De rekenkamer concludeert dat 4 van de 7 aanbevelingen zijn uitgevoerd en 2 aanbevelingen grotendeels zijn uitgevoerd. De aanbeveling over de invoering van de egalisatievoorziening is door de gemeente raad aangehouden tot de besluitvorming over de invoering van de omgevingsvergunning.

Aandachtspunt

Naar aanleiding van de uitvoering van de aanbevelingen wil de rekenkamer nog het volgende onder de aandacht brengen.

In het rapport *Tarieven in Zaanstad* constateerde de rekenkamer dat de productiviteit van het bouwvergunningenproces in de gemeente Zaanstad lager is dan gezien de samenstelling van de bouwvergunningen (en aanvragen) mocht worden verwacht. De gemiddelde bouwsom per vergunning is in Zaanstad relatief laag, wat relatief veel afgegeven vergunningen zou moeten opleveren. Dit bleek echter niet het geval te zijn. De rekenkamer constateerde in hetzelfde rapport ook dat de kosten van het bouwvergunningenproces relatief laag bleken, maar maakte hierbij wel de kanttekening dat door de gemeente niet alle indirecte kosten op een goede manier aan producten waren toegerekend. Door de invoering van de kostenmodellen is de toerekening van deze kosten inmiddels verbeterd. Mede daardoor zijn de kosten voor het bouwvergunningenproces aanmerkelijk verhoogd, waardoor niet langer sprake is van relatief lage, maar van relatief hoge kosten.

De rekenkamer meent dat er veel aandacht nodig blijft voor aspecten van doelmatigheid van de uitvoering van het bouwvergunningenproces, gezien de relatief hoge kosten en de relatief lage productie. De verbeterde kostendekkendheid van de tarieven, de verbeterde onderbouwing daarvan en de kwaliteit van de dienstverlening moeten hierbij worden betrokken. De rekenkamer heeft waardering voor de wijze waarop de gemeente in de afgelopen periode de onderbouwing van de hoogte van de tarieven en de kostendekkendheid daarvan heeft verbeterd. Uit de daling van het aantal ingediende legesbezwaren blijkt dat de zorgvuldigheid van het verlenen van bouwvergunningen is toegenomen. Ook het aantal van rechtswege verleende vergunningen was in 2008 zeer gering. De rekenkamer heeft reeds in het rapport van juli 2007 aangegeven waardering te hebben voor de hoge kwaliteit van dienstverlening die Zaanstad met de haalbaarheidsonderzoeken biedt.

Aan de andere kant blijft het hoge aantal ingediende overige bezwaren onveranderd, ook al blijkt hiervan slechts een beperkt aantal gegrond verklaard te worden. Bij driekwart van de geweigerde bouwvergunningen ligt de grondslag van de weigering in het bestemmingsplan. Beide bevindingen roepen vragen op over de effectiviteit van de haalbaarheidsonderzoeken en over hoe aanvragers de haalbaarheidsonderzoeken ervaren. De rekenkamer gaat er vanuit dat dit aspect meegenomen wordt in het aanvullend onderzoek naar de haalbaarheidsonderzoeken dat de gemeente heeft aangekondigd bij de voorbereiding van het kostenmodel 2010.

5 Bestuurlijke reactie en nawoord

5.1 Reactie college van B&W

Met uw brief van 24 maart 2009 verzoekt u het college van de Gemeente Zaanstad te reageren op de conclusies zoals die zijn verwoord in het conceptrapport *Vervolgonderzoek Tarieven in Zaanstad*. Dit conceptrapport is tot stand gekomen na een goed ambtelijk overleg tussen uw medewerkers en de medewerkers van de Gemeente Zaanstad.

Het college van Zaanstad is tevreden over de wijze waarop het conceptrapport tot stand is gekomen. Uit het conceptrapport blijkt dat de Gemeente Zaanstad in vergelijking met het primaire onderzoek van juli 2007 veel progressie heeft gemaakt in het systeem van de tarieven. Met uitzondering van de egalisatievoorziening (aangehouden door de gemeenteraad) zijn alle aanbevelingen opgepakt en gebruikt om verbeteringen door te voeren.

Het college vraagt uw aandacht voor de conclusie van aanbeveling twee. Deze aanbeveling wordt door u onderverdeeld in vier opmerkingen. Verder in uw stuk concludeert u dat deze opmerkingen allen door Zaanstad zijn opgepakt. Uw conclusie is echter dat de aanbeveling *“grotendeels is uitgevoerd”* in plaats van *“uitgevoerd”*. De onderbouwing (doelmatigheid) die u daarbij gebruikt komt niet in de tekst tot uitdrukking. Wij zijn dan ook van mening dat een conclusie *“uitgevoerd”* hier meer op zijn plaats zou zijn.

We begrijpen dat u aandacht vraagt voor de doelmatigheid en vinden het dan ook terecht dat u daar in de eindconclusies op ingaat. In haar reactie op het rapport van 2007 is het college reeds ingegaan op deze doelmatigheid.

Terugkijkend, waardeert het college de opmerkingen en de inzet van de rekenkamer en kijkt zij uit naar de afronding van een traject dat in januari 2007 is begonnen.

5.2 Nawoord rekenkamer

De rekenkamer spreekt zijn dank uit voor de waarderende woorden van het college van B&W. Het college van B&W maakt in zijn reactie een opmerking over de uitvoering van de tweede aanbeveling, die de rekenkamer heeft gedaan. Volgens het college had in het rapport ‘uitgevoerd’ kunnen staan. De rekenkamer tekent hierbij aan dat volledige uitvoering van de aanbeveling tot op heden niet door de gemeente tot stand is gebracht door technische (on)mogelijkheden bij de koppeling van de systemen die respectievelijk de leges berekenen en de facturen opmaken.

Bijlage 1 Informatie

Geraadpleegde documenten:

- Raadsbesluit naar aanleiding van de behandeling van het rapport van de rekenkamer (Z/2007/61518)
- Brief College van B&W aan de rekenkamer van 30-1-2009 als reactie op verzoek rekenkamer tot informatie
- Notitie Dienst Publiek voor rekenkamer van 18-2-2009 ter beantwoording van nadere vragen van de rekenkamer
- Voorstel en documenten ter voorbereiding van besluit gemeenteraad over kostenmodel 2008 (Z/2007/76149)
- Voorstel en documenten ter voorbereiding van besluit gemeenteraad over kostenmodel 2009-2012 (Z/2008/67323)
- Raadsbesluiten over de kostenmodellen 2008 en 2009-2012 (Z/2008/3466 en Z/2008/78351)
- Afschriften procesbeschrijvingen, dossiercontrolelijst en memo procedure controle dossiers
- Programmabegrotingen 2008 en 2009
- Jaarrekening 2007

Gevoerde gesprekken:

- Gesprek op 23-2-2009 met dhr. W. Blok, dhr. T. Hugens, dhr P. Wisman en dhr. R. van der Kaaden (Dienst Publiek)

Rekenkamer Zaanstad

Frederiksplein 1
1017 XK Amsterdam

telefoon 020 552 2897
fax 020 552 2943
info@rekenkamer.zaanstad.nl
www.rekenkamer.amsterdam.nl
www.zaanstad.nl